

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorul foiei pe afară la c. r. poste cu banii găsiți prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețulu prenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 44. ANULU XX.

Săbiu, în 113 Iunie 1872.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țeri străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia oră cu 7 cr. sirulu, pentru a două oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

+

P. Ioanu Panovicu, Asesoru consistoriale, emeritatu Protopresbiteru și Parochu gr. or., membru alu sinodului archidieceșanu gr. or. și membru ord. alu Asociațiunei transilvane pentru literatură și cultură a poporului român, a reposatu eri la 11 ore după grele suferințe în etate de 73 de ani. Fia-i țierău'a usiōra și amintirea eterna!

Parastasu.

Caransebesiu, 27 Maiu 1872.

Astăzi s'a celebratu și în biserică catedrala de aici parastasu pentru reposat'ia în Domnulu Altetia imperială și regescă Prē Serenissim'a dōmna Archiducēsa Sofia. La servitiulu divin funebralu a pontificatu Prēsanti'a Sea Domnulu Episcopu diecesanu Ioanu Popasu cu asistintia numerōsa. Biserica catedrală, în alu cărei'a presbiteriu sta asediata trapez'a cu prinosulu ritualu investita în negru, eră indeseuita de evlaviosi, între cari amu observatu pre comisariulu regescu denumitu pentru organizarea municipală a orașului Caransebesiu, care prin preinalt'a rezoluțiunei regescă din 9 Maiu a. c. este investitu cu drepturile unei libere cetăți regesci, mai departe pre domnulu comandante prezentu alu regimentului nostru romano-banaticu împreună cu totu corpulu oficiaru, pre funcționarii autorităților civile regesci și comunale, în fine pre tinerimea școlară cu profesorii și invetiatorii ei.

Cestiunea scaunelor filiali Talmaciu—Saliste și a ținutului Branului.

Cestiunea acestora ținuturi coratu românesci, locuite de vre-o 50 mii suflete, încă dela 1868 de cându a reinviatu, se pare a fi bagatu pre intrēg'a națiune sasēșca în unu paroxisnu de friguri.

Sa nu mai amintim de multimea de articuli scrisi de sasi prin tōte diurnalele lor, prin press'a din Vien'a și alte diurnale nemțiesci, chiaru și din Germani'a, sa tacem de infocatele debateri în diel'a Ungariei, unde adevērul cauzei romānilor amintiti și dreptatea ei a convinsu pre regimul și parlamentu, de o a spriginitu, sa tacem de deputatiunile și memoriile urmate de aci către ministeriu, către Majestate ba chiaru și la Berlinu și sa privim numai prezentulu, cându deputatii sasesci în raporturile loru către alegatori și intrēg'a inteligintia sasēșca în congresulu ei ținutu în 4 și 5 Iunie a. c. la Mediasiu se ocupa de cauz'a acēst'a, că de un'a de cele mai importante ce ameninția existintia națiunei sasesci, privilegiile și drepturile ei, și carea a contribuitu fōrte multu la unirea tuturor sasilor.

Cetēșca ori-cine numai raportulu deputatului Cohalmului Guido de Bausner*), alu deputatului Seghisiōrei Carolu Fabritius**), alu dep. Brasiovului Fried. Wāchter***) etc. și va vedea cum, care de care se întrece a sbieră, ca prin denegarea urbarialității în amintitele pământuri române, espresa de diel'a Ungariei aru fi atacatu fundamentulu averiloru națiunei sasesci, averea gimnaziilor lor, drepturile și privilegiile lor, chiaru și cultur'a și civiul lor și misiunea lor în orientu aru fi aduse în periculu s. a. s. a. și de alta parte nu crutiă regimul, nu parlamentu cu

cele mai mari insulte, și va vedē ce simburē jace în tōta cestiunea.

Ba congresulu sasescu din Mediasiu, la care luara parte vre-o 200 de inteligenti sasi și carele au intrunitu ambe partidele sasesci a aflitu cu cale a tratat' acēsta cestiune deosebitu în program'a sea (I p. 9. „Hrm. Ztg.“ nr. 136 a. c.) și a lucră și luptă cu puteri unite în contr'a romānilor din amintitele ținuturi, pentru ca ei privescu cauz'a acēst'a de o cauza per excellentiam natională.

Dēca s'aru tratat' numai de regalulu cutărei sēu cutărei comune, după cum 'și permitu unii hypernationali a afirmă, fia siguri și ei și fia-cine, ca sasi cei prudenti și circumspecti nu aru fi alarmatu până și Germani'a cu posauarea ca nationalitatea lor, existintia, cultur'a și misiunea culturēi lor germane în Ungari'a și orientu e periclitata prin resuscitarea cauzei Salistenilor, Talmacenilor și Branenilor. Pre lângă cestiunile speciale și materiale ale diferitelor comune române, conține cestiunea acēst'a Talmaciu—Saliste—Branu, după cum suntem, și suntemu pre bine informati, și o lupta de viațea a 250 mii romāni fatia cu intrēg'a națiune sasēșca (care va fi cam 130—150 mii) o lupta a principiului de egale îndreptățire, în care egale îndreptățire națiunea sasēșca a presupus și presupune totu-dēun'a perirea'ei, o lupta în contr'a privilegiilor și esclussivismului, cari 'și batu jocu de principiile cele salutare ale egalei îndreptățiri, substituindu acesteia o iobagă tiranică, carea nu asupresce numai averea și asudōrea romanēșca, dară și drepturile nealienabili și spiritulu chiaru condamnandulu a nu se putē dezvoltă n'ci decum, o lupta contra pangermanismului carele pre nedreptate voiesce din avere romanēșca sa-si creede base, de pre cari sa propage germanismulu în totu orientulu, în fine o lupta a luminei contra intunerecului.

Națiunea sasēșca și-au ajunsu tōte scopurile la eluptarea celoru instrate mai susu, și cari țintescu la crearea unui statu în statu, alu cărui elementu gravitēza în afara, prin eschiderea romānilor dela cultura și aruncarea lor în esclussivismu și helotismu. Și mai multu sēu mai tare inse prin tragerea averiloru romānilor în o avere mare natională sasēșca, carea a fostu este și va fi unu mijlocu fōrte puternicu spre ajungerea scopului de mai susu și despre carea densii pretindu a li se fi garantatu numai lor în totu fundulu regia prin legi și contracte.

Sa privim numai la proiectele universității sasesci și la program'a sasēșca din Mediasiu și vom vedē cum se recomanda legea municipală prin carea regimulu și diel'a suntu rugati a mai sustinē prerogative pentru sasi și a eschide pre romāni și mai departe dela averea comună a fundului regescu.

Sasi au sciutu escamotă tōta administratiunea politica a fundului regescu în mânăloru ajutandule și noi cu nepolitic'a noastră; articolulu 43 de lege din 1868 (despre uniunea Ardelului) sustiene încă universitatea sasēșca și drepturile ei basate pre legi și contracte; universitatea a decretatu statute cu putere de lege, precum este statutulu agraru, prin carele romāni din comune mestecate se constringu în usuarea averiloru comunali și se silescu a-si vinde vitele lor și alte asemenea, ce se executēza de către amplotiile sasesci, cari guvernēza singuri fundulu regescu. Universitatea sasēșca pretinde și adă în ținuturile fundului regescu curatu române, în scaunele filiali a Salistei și Talmaciului și ținutul Branului precum și în comunele fostului regimentu român I de margine, privilegii, stare iobagiunale, tōte padurile, muntii și veniturile alodiali, că averea școliloru nationali sasesci. Și tōte aceste pre basea legiloru de stat. Neadeverulu și nestabilitatea acestora pretinse privilegii, legi și contracte le-au doveditu cauz'a „Talmaciu—Saliste—Branu“, în carea s'au demonstratu

cu cele mai tari argumente, ca romāni din fundulu regiu suntu și au fostu, tocmai pre bas'a legiloru, egali îndreptățiti cu sasi și li compete în asemenea mesura participarea la tōte averile fundului regiu, spre scopulu culturēi lor, și ca în acestu pamentu nu au existatu urbarialitate, și tōte câte le-au trasu națiunea sasēșca spre folosulu ei propriu sub acelu titlu dela romāni fundului regiu și din bunurile țierei și ale erariului în atâti seculi, le-au trasu prin fortia, pre bas'a documentelor false, și spre scopuri unilaterale nepatriotice.

Nu numai pre romāni scaunelor Talmaciu și Saliste și a ținutului Branului, . . . dară și pre romāni fosti granțieri, pre alti romāni tractati în asemenea modu și pre toti romāni fundului regiu atinge cauz'a mentionată, carea precum o vedem tractata de către sasi, că o cauza eminentă natională a lor, nu mai putienu este ea o cauza celebră natională romană, și pentru aceea ea pretinde ca precum sasi și-au intrunitu tōte puterile spre a o aduce la o rezolvare în detrimentulu romānilor asi și romāni suntu chiamati a conlueră cu puteri unite la o rezolvare favoritoare națiunei lor.

Romāni dela 1848 au sciutu dă prețulu adevēratu acestei cauze (cetiti istoria lui Papiu și gravaminele de pre acelu tempu), și cu mare durere amu vediatu, ca de cându au reinviatu asta cauză, din 1868, de cându frații Salisten și Talmaceni sub unu conducătoriu neobositu, zelosu pentru cauz'a, carele au capatatu încă în famili'a lui primele informatiuni despre ea *) nu au crutiatu ostenele și jertfe, de a reinnoi lupt'a pre terenulu legislatiunei, tocmai în acestu tempu alu passivității romāniilor, s'au efletu barbati inteligenti romāni de frunte, din fundulu regiu, cari au cutediatu a dejosă asta cauză mare la unu mijlocu de tradare natională.

Dară pōte fi, ca acei'a nu au cunoscutu însemnatarea cauzei, carea se pōte vedea din voluminōsele memorande ale scaunelor Talmaciu—Saliste, a căruru cetire și studiare o recomandăm ori-cărui român.

Cine nu va pōtea ajunge a ceti aceste acte însemnate, convinga-se de însemnatarea cauzei barremu din miscările națiunei sasesci pre acestu terren.

Noi cari ne ținem de strinsa datoria a chiamă atentiunea romānilor asupr'a stărei cei reale a națiunei, nu potem decātu sa apelăm la interesulu ce trebuie sa-lu pōrte totu românulu către binele națiunei, căci aici unde suntu impletite interese vitale ale atōtoru sute de mii de romāni, omu cu minte nu va dice ca nu este o afacere natională. Noi fatia cu cestiunea amintitelor scaune nu putem decātu sa aratăm romānilor și lumei ca aci e vorba de o parte esentială a culturēi și dezvoltărei nationali și a patriei, pentru ca dēca nu ne vomu introni puterile spre o activitate, prin carea sa se deslege odata dreptu acēsta afacere, atunci condamnăm noi insine cu nepasarea noastră unu numeru mare de conlocitori din patria, și încă de nationalitatea noastră, la elotismu și sclavagiulu materiale și spirituale pre seculi înainte.

Aici avemu ocaziune sa facem prob'a ca în câtu scim noi sa luptăm pentru binele nostru. Sa lasam dară vorbele gōle și sa ne punem pre lucru, căci altmintrea ne vomu trezi ca ne-amu facutu obiectu de blasteme urmasiloru nostri și la copii de copii lor.

„Federaliunea“ face descoperirea, ca regimulu a lustru inițiativ'a la convocarea unei conferințe na-

*) Nu potem relacē numele acestui'a, Dr. I. Borci'a, nascutu Salisteanu, carele prin lungi studii și jertfe au reinnoitu cauz'a și i-au datu o nouă directiune, pre câmpulu legislatiunei, unde până adă au facutu pasi imbuturatori, fiindu spriginita apoi chiaru și de multi magiari, ce aveau simțiu pentru adevēru și dreptate, mai alesu de reuniunea advocatiloru din Clusiu.

*) „Herm. Ztg.“ nr. 124 a. c.

**) „Herm. Ztg.“ nr. 119 a. c.

***) „Sieb. Blätter“ nr. 46 a. c.

tionale. Nu cum-va clubul din Făgărașiu precum și celelalte din țară e compertat de regim și cu câta suma? Rugăm pe on. „Federatione“ de deslusire.

Sasii din Ardeu, vedindu, ca prin activitatea românilor voru perde jumătate din cei 22 de ablegati ce i-au asiguratu passivitatea, traducu motivele passivistilor pre sasia, și le inserăza în nr. 28. alu Reformei lui Schuselka. Exema se tangunt. —

A c t e.

Cătra comitetulu nationalu din Sabiu.

(Estrasu.)

Protocolulu din 30 Maiu 1872, loatu în conferința inteligintei române din opidulu și scaunulu Rupei, tienuta în opidulu Rupe, în caus'a politica nationala, la provocarea comitetulu din Sabiu dto 7 Maiu 1872. Presenti (15 inteliginti). Presiedinte se alege dlu Nicolau Mircea adm. protop. gr. or. și notarin I. Popescu par. gr. cat., Dlu Ioanu Iosifu propune „participarea la alegerile dietali în prim'a linie; încătu inse pentru purtarea deputatiloru mai departe se pôte tienea apoi dupa alegeri o adunare generala, carea sa decida cum sa fia acea tienuta“.

Dlu Ioanu Popescu propune remanerea pre lângă passivitate din causa, ca art. II din 1848 inca totu mai exista, ca în diet'a trecuta nici o partida nu au lucrata a se garantá autonomi'a Transilvaniei și limb'a româna și ca cei putieni deputati români nu voru esoperá nimic'a dela majoritatea dietei; propune inse, ca modulu de a est din passivitatea de pâna acum observata, sa se concreda unui congresu român în fruntea căruia sa presiéda Metropolitii nostri.

Punendu-se la votisare se primesce propunerea dintâiu pentru activitate cu 14 voturi.

Rupe, d. m. s.

Nicolau Mircea pres. I. Popescu not., Ioanu Iosifu, Ioanu Mircea, Ioanu Bercau.

Curiositate.

În „Gazeta Tr.“ nr. 42 se afla o „epistola deschisa“ adresata dlui Iosifu Hodosiu dr. în drepturi etc. subserisa G. B. A. R. I. T. U., din carea se vede ca dlu Dr. I. Hodosiu într'o epistola privata cere și opiniunea dlui Baritiu asupr'a programei ce o publicase celu dintâiu în „Federatione“ nr. 51 a. c. La inceputu promite dlu B. a fi asiá de precisu în responsulu seu precum a fostu și dlu H. în program'a sea, inse numai pâna la unu locu, pentru ca 'lu apasa „legea martiale și despotismulu alteréza, corumpe inca și limb'a, idiomele, stilulu ómeniloru“ și adauge ca o adoptéza în tota estinderea ei și o subscie. Dara mai târdiu dice ca densulu nu cunósce opiniunea româniloru din Transilvania și fiindu ca nu o cunósce densulu, celu ce aru indrasni a dice ca a cunósce, „mente“, pentru ca opiniunea româniloru astadi dice e sugrumata. Vorbesce apoi de o lista de candidati și pune în fine întrebarea, ca cine sa o compuna? Dlu H. se vede ca presupunendu ca dlu B. pôte dá de greutáti în responsulu seu i-a usuratu lucrulu, dupa cum se vede din epistola deschisa și asiá i-a respunsu singuru dicendu, ca congresulu seu confrinți'a seu cum se va numi adunarea ce se va tiené. Cu tóte aceste dlu B. da aici preste greutáti mari și pune singuru dupa obiceiul mai multe întrebări ne respunse în urmátorele:

„Cine sa conchiame congresu, conferința?

Ce mai incupe întrebare?

Metropolitii, pentru ca asiá ceru conferința cea improvisata, asiá ceru și unele telegramme ale „Gazetei.“

Dara pre temelulu cărei programe se va conchiama conferința, congresu

Séu ca sa mai mérga români la adunări nationali orbesce fára sa scia curatu și limpede, pentru care scopu suntu conchiamați? Cine mai are gustu pentru asemenea procedura umilitória? Se mérga primarii și juratii la „Amtstag“, corporalii și sergentii la raportu: „Ich melde gehorsams!“

Membrii conferinței sa fia ales, séu numai d e n u m i t i pre sprâncéna, precum au mai fostu? Ai merge d'la la o adunare cá aceea?

Se mai fia d o i presiédinti dintru odata, în

aceea-si di, în aceea-si óra? iéra déca amu fi desfacuti în vre-o patru confessiuni cá ungerii, se avemu și în adunári strictu politice, nationali, electorali, cále patru presiedinti într'unu resufletu?

Intr'aceea iéta ca tóte întrebările mele cu care te incomodau au ajunsu a fi cu totulu de prisosu. Unu „comitetu nationalu“, venitu preste nópte, resaritu cá din pamentu, anonimu cá și comitetele revolutionarie din unele țeri europene, poroncesce româniloru óa sa aléga deputati la Pest'a, totu unulu cá unulu, dupa chipulu și asemenarea sea.

Au nu-ti veni amente și d-tale în acestu momentu cei trei-dieci de tiraniti din dílele lui Thrasibulus?

Ai fi crediutu d-tea vre-odata, cá sementi'a tiraniei se incoltéscá asiá curendu și pre la noi? —

În adevéru curiosu omu dlu B. — Dlu dr. H. desvolta o programa precisa în diurnalistica și dlu B., care sta sub aceea-si lege cá și dlu H., nu pôte respunde. Dlu H. i-a fostu cu potintia sa scorie inca în stila lapidariu. Dlu B. ne spune ca despotismulu i alteréza ideile. Totu dlui cetesce pre tóta diu'a diurnale și va fi stându și cu cine-va în corespondința și cu tóte aceste nu cunósce opiniunea politica a româniloru și opresce și altor'a a o cunósce. Se teme ca la congresu voru merge români cá judii la Amtstag séu cá corporalii la raportu și au staruitu din tóte poterile pre lângă conferința dela Mercurea, carea se aduná cum s'a potutu. Dice ca comitetulu din Sabiu a resaritu preste nópte și scie bine ca adunarea din Sabiu, carea a alesu comitetulu, s'a facutu la iniciativ'a clubulu nationalu din Făgărașiu. Dice ca comitetulu e anonimu, de-si soie ca numele membriloru s'a publicatu în tóte diuariel rom. chiaru și în Leiboránulu d-sele „Gaz. Tr.“ și de alta parte tóte cluburile se adreséza cátra densulu.

Este acést'a o portare de unu omu seriosu în unu tempu cum e celu de fatia? Nu potea densulu, déca a vrutu sa respunda și se teme de legile de cari alti ómeni, în adunári și în diuarie nu se mai temu, sa o faca acést'a prin o epistola privata și sa deslusiasca pre dlu Hodosiu dupa parerile și covingerile sele?

Bine face „Albin'a“ în nr. seu din urma cu privintia la alte paie góle imblatite de dlu Bar. în „Gazeta“, ca lu róga: „sa se lese de frase!“ și noi adaugemo: ca déca soie ce-va sa spuna, dara sa nu totu descánte la insirate margarite, cându lumea are lipsa de svaturi, dara nu de vorbe habesci.

Drepturile în scól'a poporale.

Cum, drepturile în scól'a poporale? Au dóra vreti sa politisati cu copii în scóla, séu sa-i faceti juristi? Nu suntu destule obiecte de invetiamentu folositoré, usóre de cuprinsu și de întielesu, cá sa li le propuneti și impartasiti?

Ve ajungu chiaru órele de prelegere, a propune copiiloru și jur'a?

Cu astfelu de, ba și cu mai straine reflexiuni ne intempina unii cându vine vorb'a despre „drepturile în scól'a poporale“.

Este adevératu, ca principiile pedagogice nu concedu, a politisá invetiatoriulu cu copii; nici juristi nu este chiamatu invetiatoriulu sa faca din copii.

Obiecte de invetiamentu avemu destule folositoré și usóre de cuprinsu și de întielesu, a propune și a impartasi eleviloru în scól'a poporale.

Órele de prelegere ni suntu atâtu de ocupate, încátu nici unu minutu din ele nu ne remáne de prisosu.

Adevératu este insa și acést'a, ca déca canta cine-va la „drepturile în scól'a poporale“, cá la lucrurile din apa, dupa cum i se voru aretá d. e. pietrile de pre fondulu apei a jacé mai susu, cá cum se afla ele în realitate și și stelpii podulu de preste apa inclinati; tocmai asiá i se va aretá acestu obiectu de invetiamentu în scól'a poporale nu la loculu seu și nepotrivotu.

Adevératu este și ca, a traí omulu într'unu locu, și a nu cunósce lucrurile, care-lu incungiura, aru însemná atâtu, cá a vietii orbecându ori numai vegetându.

Dara apoi déca unu poporu nu numai ca traisce într'unu statu, ci trebuie sa și contribuiesca la sustienerea aceluasi; în totu pasulu i se incuviintieze prin lege câte o activitate midilocita pentru statu, și vine de nenumerate ori în atingere cu

dirigatoriele statulu și cu asiediamintele statulu inse elu nu posede nici o cunoscintia despre statu despre scopulu, organizatiunea, guvernarea și economi'a statulu: — nu însemnéza acést'a, a nesú în orbia, cá scavulu la grati'a stapanului seu, și a acceptá, sa fia usitatu de autoritátele statulu dupre vointi'a ori dupre mil'a loru, chiaru cá o materia bruta?

Tinerimea scolara este fitoriulu poporulu, scolarii voru fi odata membri ai statulu; au nu se tienea dara de tem'a scólei poporali, a desceptá și desvoltá în trensii simtiulu iubirei de patria și alu binelui publicu?

Dupa principiile pedagogiloru mai renomati are scól'a poporale sa deprinda pre elevi, a cunósce obiectele, ce-i incungiura. Pentru acést'a i introduce în cunoscintiele naturali; i depinde, a-si cunósce patri'a; i pune în stare, a cuprinde obiceiurile sociali și rapórtel familari, adeca pre cátu se pôte și le este loru de folosn a scí.

Inse și statulu și vietii publica va interesá óre-cându pre tinerimea scolara.

Déca tinerimea traisce în statu, de-si nu-i este inca datu, a luá parte la lucrările statulu; déca vede pre tóta diu'a asiediaminte publice; déca multe legi de ale statulu se referescu și la tinerime și asiá trebuie sa le pazésca; déca aude în tóte dílele vorbindu-se de statu și de afaceri publice; déca geografi'a politica și istori'a i vorbesce despre state, despre constitutiunea statelor, despre organizarea statelor: — ce va intielege din tóte acestea, nepropunendu-i scól'a invetiaturile cerute despre statu și despre vietii publica?

Din tóte acestea se pôte vedé, ca cunoscintiele despre statu și vietii publica suntu de a se privi cá unu obiectu de invetiamentu necesariu alu scólei poporali.

Dara de aici totusi nu urméza, a se luá înainte în scól'a poporale jurisprudenti'a intréga.

De óre-ce este tem'a scólei poporali, a propune și impartasi eleviloru sei numai elementele altoru sciintie, cari au apoi a li se desfasurá în scólele midilocie și superióre, séu pre fundamentulu căror'a sa se póta apoi redicá elevii în vietii practica; asiá dara și din cunoscintiele despre statu și vietii publica totu numai elemente are ea sa le propuna și sa le impartasiésca.

Vietii practica pôte pune pre omu în stare, sa se desvolteze cá cetatiénu, numai déca i s'a desceptatu simtiulu iubirei de patria și alu binelui comunu, și i s'a pusu pre calea desvoltárei prin elementele cunoscintieloru despre statu și vietii publica, propuse și impartasite lui, cá fundamentulu la acést'a, în scól'a poporale.

A desceptá deci în elevu simtiulu de cetatiénu alu statulu și a-lu pune pre calea desvoltárei, impartasindu-i elementele cunoscintieloru despre statu și vietii publica, acést'a nu va sa dica nici decum, a politisá cu elevii în scól'a poporale, nici a-i face de mici juristi.

Mai incolo, déca cuprindu în sine cunoscintiele despre statu, nisce concepte grele de întielesu; au nu suntu alte obiecte de invetiamentu, cum este d. e. și religiunea, tiesata din nisce concepte inca mai anevoie și mai cu greu de a poté fi cuprinse și întielese? — Inse propunendu-se din trensele eleviloru în scól'a poporale cu mesura și numai, ce le este de mai mare necesitate; nu va fi mai bine, a vedé pre tinerimea temendu-se de Ddieu și spórindu în fapte moralu-religióse, decâtu a fi remasu pentru fric'a de conceptete cele grele ale religiunei lasata sa se arunce în bratiel derapanárei?

Apoi nici tempu nu se cere multu la propunerea unui obiectu de invetiamentu în scól'a poporale, déca vomu abstrage dala amenuntele nefolositoré eleviloru, și le vomu impartasi numai esenti'a lucrulu.

Deci la propunerea „drepturiloru în scól'a poporale“ nu ne vomu slobodi în amenuntele vietii și organismulu statulu, ci vomu incepe cu ceea, ce totusi este eleviloru cunoscutu inca din exercitiile intuitive, adeca cu famili'a, și vomu continuá cu es-carea comuneloru și a statelor. Orenduielele comunali, deregatoriele, cari administréza afacerile comunali, modulu acestei administrári, alegerea deregatoriloru, institutele de securitate, de cultura și de ajutorarea seraciloru, contributiunile necesarie comunali, drepturile și detorintiele fia-cárni membru alu comunei, legile municipali și ale statulu, cari se referescu la comuna, au sa fia eleviloru nostri propuse fresce cu referire la statulu Ungariei. Lângă invetiaturile despre comuna vomu poté sa alatu-

râmu și o schiță despre instituțiile cele mai importante pentru asigurarea statului și pentru asigurarea și înaintarea binei și fericirii cetățienilor, precum și despre mijloacele pentru susținerea acestor instituții, apoi despre drepturile și detorițiile cetățienilor. În fine vom da și explicări despre firea și deosebirea dreptului.

Din cele premise ușor se poate vedea, ca propunerea „drepturilor în școlă populară“ și are de scop, a descepa în elevi și a pune pe calea dezvoltării sentimentul iubirii de patrie și național, sentimentul pentru viața cetățenească și alu dragostei de a lucra pentru binele comun. Sa se convinga elevii despre binefacerile, cari le gusta cetățienii într-unu stat bine organizat pe temelii unor legi oneste; sa invetie, a cunoșca în genere drepturile și detorițiile cetățienilor statului; sa prinda radacina în animă lor dragostea către patrie și rege; sa respecte din profundul animei legile; în fine sa se descepe în animă lor placerea, că ajungându odată și ei cetățieni ai statului, sa concluedie după puteri în reionul lor între marginile legii pentru binele comun, și la casu de necesitate sa se și jertfescă pentru binele patriei.

Cunoscintele despre statu și viața publică voru pute interesă pe elevi numai, după ce li s'au dezvoltat până la unu gradu ore-carele facultățile lor spirituale.

Pre temelii acest'a se potu recomandă „drepturile în școlă populară“ numai pentru elevii din clasă superioară a școlii populare. Pentru acest'a le-amu și datu o estindere asiă de mica.

Invetatoriulu, care va avé aplecare, a se amestecă în frecări de partide politice, în pareri și nesuintie extreme, și nu va fi inspiratu de dragostea către patrie și către binele comun, aru face mai bine a se lasă și de propunerea invetiamentului cunoscintelor despre statu și viața publică.

Incheindu amintim și, ca cunoscintelor despre statu și viața publică le-au datu locul cuvenitu în planul de invetiamentu alu școlii noastre populare aume pentru folosele cele forte mari, care le potu aduce ele tinerimei, fiitorului poporului nostru, atătu „Instrucțiunea scolastică“ emisa de Escelenți'a Sea Parinte Archiepiscopu și Metropolitu, An o r e i u Baronu de S i a g u n ' a, la a. 1869, cătu și „organizarea provisoră a invetiamentului naționalu confesionalu în metropoli'a gr. or. a românilor din Ungari'a și din Transilvani'a“ a maritului congresu naționalu bisericescu român de rel. gr. or. din a. 1870 și acestea pe bas'a „legii scolastice detali“ din a. 1868.

Franci'a.

Despre reorganizarea armatei franceze aflăm în „Fr. Blatt“ unu articulu, din care, spre a areta publicului român cu ce ochi chioresi privescu nemții reformarea acelei armate, estragemu următoarele:

„Desbaterea despre armata amanata de repetite ori ia de fatia în adunarea din Versailles o decurgere de nimu grabnică. Presedintele Thiers și-a jertfitu placerea întregii sele vietii „armata de profesiune cu tempu îndelungatu de serviciu“ dorintelor și parerilor comisiunii camerei, și asiă dara completarea armatei franceze după sistemul din an. 1832 se tiene de já de cele ce aliquando au existatu. Conformu cursului tempului, deobligamentulu generalu de serviciu capota în Franci'a valóre, cea ce va pune după decurgerea proximilor 5 ani de já o armata activa de 870,000 combatenti la dispozițiune.

Despre motivele, cari au spartu cerbici'a dlui Thiers, variéza presupunerile. Unii afirma ca presedintele republicii a cesu din cauza ca în ór'a a 11-a s'a convinsu despre zadarnici'a și nereusirea unei lupte contra principiului deobligamentulu generalu de serviciu, alții opina ca e unu compromis la m'locu; în fine alții 'și splica ténut'a presedintelui cu aceea ca propunerile comisiunii camerei în estionea armatei va dá tieriei în terminu scurtu și cu multu mai iute, decum aru fi cu putintia după sistemele vechi, o armata, cu care supletorie s'aru putea corige bilantiulu tristu alu aniloru 1870—71 în favóre Franciei.

Noi credem ca motivulu ultimulu a fostu celu datatoriu de mesura. Cătu de mare pondu pune dlui Thiers pe recrearea poterei combatente a Franciei, se poate mai bine vedea din bugetu. Imperiulu alu 2-lea a fostu nedisputaveru unu statu militaric par excellance, Creatu prin baionete, nu poate sa se sus-

tiens decâtu ierasi prin baionete. Și asiă armata consumă sume gigantice, sume, care nu stau nici decâtu în proporțiune cu venitele regulate. Cu tóte aceste spesele pentru armata sub presedinti'a dlui Thiers întrecu pe cele de sub imperiu. Milioane n'au de fatia în Franci'a în ochii presedintelui și și adunării naționale nici unu pretiu, îndata ce e vorb'a a le folosi pentru „scopuri militari“. Tóta medu'a poporului se jertfescă fără precugetare mai departe în folosulu armatei reorganizate. Invingetoriulu superbu inca totu mai sta pe pamentu francezu, soldatii nemtiesci inca totu mai traiescu din bani francezi, trei miliarde desdaunare de resbelu inca totu mai apasa erariulu statului francezu și cu tóte aceste în Versailles se arunca pentru trupe milioane, pe care nici „doi Decembre“ n'aru fi cutediata a-i cere dela mamelucii corpului legislativu.

Fatia cu acestu zel inferbentatu de inarmare, care din partea lui Thiers nu numai ca e favoritu, dara chiaru atitiatu și impintenatu, ni se pare vorbirea generalului Trochu de totu curioasă. În fapta nu ne putem crede urechiloru noastre, cându audim ca unu generalu alu Franciei recomanda astadi publiculu francezu „pacea“ și nu „revanche“. (Si pacem vis, prepara bellum; și totu asiă: si bellum vis, prepara pacem; ceea ce nemții se paru a nu o poté intelege. Trad.) „Aidemu sa ne marturisim relaciriile și erorile noastre“ — striga Trochu în adunarea din Versailles, — „sa nu ascundemu ca de fatia nu suntemu în stare de a le repară; sa lucrăm pentru viitoriu prin reform'a educatiunii naționale și armatei“. La tóta intempleră, comandantele și aperiatoriulu Parisului de óre-cându arata prin acest'a la Prussi'a, care după Iena sub conducerea lui Stein, Scharnhorst, Fichte, Arndt, V. Humboldt și a. s'a regeneratu numai și numai cu mijloce morale. Acestu modu și procedere lu recomanda Trochu francesiloru sei spre imitare și admonia de „legendele gloriose“. Asiă „legendele Napoleonide“, cele mai splendide dintre tóte, au condusu la perderi, cari în istori'a resbelor nu mai au sócie.

Ce și va fi cugetatu presedintele Thiers cându generalulu Trochu a facutu responsabilu „legenda Napoleonide“ în modu asiă de eficace pentru dílele dela Vórh, Sedan și Metiu? Autorulu „legendei Napoleonide“ e tocmai acel'a Thiers, care a scrisu istori'a séu mai bine dísu romantiulu „consulatulu și imperiulu“ și prin aceea a saditu în generatiunea viva veninulu chauvinismului, dorint'a după „confiniile naturali“. Déca dlui Thiers nu aru fi privitu de problem'a vietii sele de a radica „cultulu lui Napoleonu“ de „religiunea națională“ atunci și omulu lui „doi Decembre“ aru fi fostu pentru Franci'a o imposibilitate. „Faptele cele mari“ ale lui Luis Napoleonu s'aru fi incheiatu cu Strasburg și Boulogne și presedintele și eredele gloriei Napoleonide nici cându n'aru fi devenitu presedintele republicii cu atătu mai pacinu imperatu din grati'a poporului.“

(Va urmá.)

Muntii apuseni.

A b r u d u în 8 Iunie 1872.

Nu se poté negá ca în intervalulu dela 1866. încóce resp. dela incorporarea Transilvaniei cu Ungari'e se pare a națiunea română în urm'a schimbărilor politice ce se perondara, — cari fiindu nefavorabile pentru viitorulu națiunii române — că și amortita și fără semne de viața și acestu stadiu compatriotii nostri magiari și chiaru și sasi au sciutu sa-lu exploatedie în favorulu lor.

Cu tóte aceste a pronunță o astu-felin de sentintia asup'r'a națiunii române, ca aru fi dormitu în cei 6 ani din urma, ca conducatori națiunii de până acum, — cari de cându au permanatu semburile libertății în peptulu națiunii române au fostu Archiepiscopii și Metropolitii — suntu necapaci de a conduce nai'a națiunii la unu limanu de mentuire și altele de asemenea, precum amu avutu ocaziune a cel' nu arare-ori în diurnalistic'a română; nu numai ca aru fi o nedreptate, ci chiaru prostituire pentru națiune. Fii inteligenti în acestu tempu n'au dormitu, și nici au fostu corupti séu inerti, iera déca cantámu la Archierei nostri vedemu ca dintrenții tocmai în acestu tempu criticu s'au sciutu sustiené la înaltimea chiamării lor. Acest'a ni o dovedesce acum destulu de invederatu presintele, amortiel'a paruta a națiunii au fostu numai o recălegere*) după eveneminte politice trecute, și fii

*) Dara cu pagube mari.

inteligenti ai națiunii au fostu activi, cu tóte aceste a face mai multu cá cátu au facutu poté (?) ca nu le-au fostu cu polintia conformu impregiurării aduse prin sistemulu dualisticu alu monarchiei*) iera Archierei nostri au neduitu în acestu tempu a cascigá pentru biseric'a lor dretopri și libertăti de cari până aci se bucurá numai cele trei națiuni din tíera, și nici ca au fostu nesuintia fără resultate, căci vedemu biseric'a română croindu și prin reprezentantii sei din sínóde și congrese unu viitoriu mai suridatoriu.

Acum după ce terenulu de activitate s'au studiatu precum și alte impregiurări afonda taitóre în sórtea națiunii e tempulu bine-venitu, cá națiunea sa-si reocupe terenulu ce compete spre a poté eluptá drepturile sele, și acest'a națiunea întrega o cunoșca căci în tóte ténuturile Transilvaniei vedemu dezvoltându-se activitate și interesare pentru lucrurile naționale; pentru cá cu ocaziunea alegeților sa potemu scóte cátu mai multi luptatori intiepleți și curagiosi, sa potemu scóte cátu mai multi adeverati interpretori ai dorintelor și vointelor națiunii.

Inteligenti'a românilor din muntii apuseni n'au fostu straina de asemenea interesare pentru afacerile naționale, căci la întâi'a provocare a clubulu naționalu din Fagarasiu, s'au constituitu într'unu clubu nat. locale și de já au ténutu mai multe siedintie în cari cu seriozitate de barbati inteligenti au desbatutu mai multe obiecte ce taia în sfer'a sea de activitate; în siedinti'a din 23 Maiu a. c. după ce au fostu cetia harthi'a clubulu naționalu din Sabiu și după ce au fostu cetita o incunoscintiere din partea aceluia-si, prin care se face cunoscutu clubulu de aici, ca Escel. Sele Par. Metropolitu s'au invito a primi asupra-si conducerea trebilor nostre naționale, membrii clubulu locale, cari s'au prezentatu în numeru considerabilu fiindu toti petrunsi de sântienă și momentuositatea obiectelor ce erau a se discuta mai întâiu s'au pronunțiatu cá sa lucre într'acolo cá națiunea de aci înainte sa fia solidara în ceea ce privesce ténut'a sea în afacerile sele naționale obvenitóre, căci numai fiindu solidari și lucrându într'o directiune, vomu cascigá v'ónu avantaju și vomu poté chiaru și impune contrariilor nostri. Membrii clubulu locale au primitu de conclusu cá din respoteri sa se staruiesca cá nici unulu dintre locuitorii din Abruda și Rosi'a, cari voru fi îndreptatiti după lege cu dreptulu de votisare sa nu remăna neinscrisi, și la casu ca comisiunea conscrietóre aru trece cu vedere pre atari îndreptatiti sa-i faca atenti pre respectivii cá sa reclamedie; totu în acésta siedintia s'au decisu a se votá ambiloru Metropolitu adresa de incredere și multiamire pentru luarea initiativei în afacerile naționale iera pre comitetulu naționalu alesu din partea conferinti-i ténuta în 5 Maiu a. c. la Sabiu l'au privitu și dechiaratu de unu comitetu initiatoriu în caus'a naționala, iera ténut'a națiunii pre viitoriu s'a otaritu a fi conformu decisiunii conferinti-ei ce o voru convocá ambii Metropolitu, în Alb'a-lui'a, carea totu dorescu a o vedea intrunindu-se în tempulu celu mai seurtu.

În ceea ce privesce pre alegatori din Abruda și Rosi'a, membrii clubulu naționalu locale si-au luat asupra-si detoriția morala, de a face atentu pre fia-care la implenirea detoriției sele, cá astu-feliu sa nu se mai dee ocaziune celor mai aprigi inimici a intereselor nostre naționale a dice în cas'a legislativa ca densii suntu reprezentantii poporului român.

Locuitorii magiari de aci suntu despartiti în dóne partide, — adoratorii partidei stánge au avutu mai multe conveniri și au avutu și unele petreceri, unde conducatoriulu lor prin vorbiri destulu de alarmatóre contr'a guvernulu actualu — care déca le-aru fi rostitu unu român inca de atunci s'aru fi bucuratu a fi scutitu de arsiti'a sórelui — au provocatu pre apartienatori stángeci, cari se paru a fi în majoritate fatia cu partid'a dechiaru a remané constanti pre lângă principiile lor. Partid'a deachistiloru se pare a fi mai mulcomita fiindu sigura de reesitu prin mijlocele de cari de já dispunu — după — cum se vorbesce, — dar' ambe aceste partide se neduescu a cascigá pre români în partea lor, acest'a inse sub disciplin'a clubulu naționalu, se poté afirmá cu tóta siguritatea, ca 'și voru sci apretiu dreptulu lor și nu-lu voru folosi nici în favóre stángeciloru nici în cea a partidei deachiane,

*) Sa nu infrumsetám, ci sa recunóscemu lucrulu cum a fostu, ca mai curendu vomu ajunge la îndreptarea reultu.

ei 'tu voru folosi in interesulu loru propriu, in folosulu natiunei.

In 31 Maiu a. c. au fostu Abrudulu cercetatu din partea dlui ministru alu justitiei Bitto, carele cu acésta ocazione si-au cercetatu cerculu seu alegatoriu si au fostu primitu din partea amplotiloru in activitate cu manifestatiuni de bucuria, cari suntu indatinat la atari casuri precum si din partea a loru fórtie putieni alegatori, — preste totu se paré ca si ce au fostu facutu intru intempnarea inaltului óspe e unu ce rece si facutu mai multu numai din eticheta, ce e mai multu, chiaru si poporatiunea magiara, carea de altmintea la asemenea ocazioni trece si din esultatiune, se pare neinteresata si strigárele de „eljen“ erau rari. In diu'a urmatóre dlui ministru au cercetatu tribunalulu regescu de a ci si dupa amédi insotitu de mai multi aploiatu au plecatu la Rosi'a, de unde s'au re'ntorsu in aceea-si di de cátra séra si inca a dóu'a di in liniscea cea mai mare au parasitu Abrudulu.

Care din ambele partide va triumfá este o cestiune pusa tempului spre deslegare, ambe neduescu prin mijlócele de cari numai se potu folosi a-si încoroná cu succesu dorintiele sele, partid'a deschista se pare a-si aflá unu radiemu puternicu in comisiunea conscrietóre a alegatoriloru, carea sub felurite preteste cérca a respinge pre alegatorii stángaciloru si cu deosebire pre románi, acesti'a inse multamita unoru barbati zelosi la totu casulu nu-si voru lasá dreptulu loru in folosulu resp. partide si-lu voru sci mantiné si intrebuintá in folosulu loru propriu.

Unu membru alu clubulu nationalu-locale.

De la gura Muresiului.

Pre cându unii románi, individi particulari cu aníma curata si sentiminte sincere se lupta cu perseveranta pentru prosperarea si fericirea natiunei, cárei apartienú; pre cându in diferitele párti locuite cu románi se opintescu unii barbati destinsi in conferintie si adunári nationali comunicându-si fiacare-le convictiunile ce le are facia cu stadiulu natiunei sele románe, — la aflarea unoru medilóce corespundietóre si salutarie — inse onorifice si legali: — pre atunci trebuie sa marturisescu cu tóta dorerea, ca in pártile nóstre alti individi si alte corporatiuni intregi, dela care cultur'a generale si prosperarea natiunei románe aru avé multu a acceptá — condusi séu mai bine, sedusi de unu spiritu cu totul detestabile, de pasiunea diabolésca a prosperárei materialu perfas et nefas — diu'a si nóptea vinéza numai si numai dupa o prada nedémna de densii. — Nu se uita, ca prin atare prada, acéla, carele a primitu asupra-si cu joruintia sánta obligamentulu, ca in tóta viati'a va conlucrá din resputeri la progresarea binelui bisericescu si scolaru, derima tóte aspiratiunile progresive; nu privesce cu aderintia la edificulu maretu alu cultorei nationale in genere si a poporului incredintiatu conducerei sele, in specia acéla, carele este chiamatu primo loco a plantá, séu barem a sustiené in statulu quo moralitatea si religiositatea, cá dóue conditiuni a esistentiei unui poporu, cí prin o prada la momentu suridiatória, inradacinéza intre poporulu celu nevinovatu románescu demoralisatiunea si coruptiunea intr'unu gradu remarcabile.

Nimicu impedeca mai tare progresarea in orice directiune — morale si científica — cá ceterle religunare — proselitismulu. —

Calamitatea ce graséza cu tóta tari'a in pártile muntene ale Muresiului si impedeca ori-ce éventu este uriciós'a sistema proselitistica, protegiata si tiesuta cu o istetime admirabile si totu odata nerusinata de vestitul protopopu gr. cat. Michailu Crisiánu din Riginulu sasescu. Acésta calamitate, ce nu multa onóre procura respectivului dignitariu bisericescu gr. catolicu si-a aflatu momentulu binevenitu cu deosebire acum'a, candu biseric'a nóstra gr. or. este in lucrare de a-si organisá si regulá in modu constitutiunale afacerile sele bisericesci, scolaru si fundationali. Si intr'adeveru trebuie sa constatezu ca protopopulu Crisiánu cu referintia la proselitismu se afla la culmea misiunei sele iesuitice. Se paré ca devis'a dsele nu e alt'a, de cátu a turburá, a semaná certe, a causá procese intre frati, cá apoi densulu sa póta pescuí folóse si dela un'a si dela ceea-lalta partida, — cáci punga are, si ce insiéla intr'ens'a totu pune.

— Unde numai au auditu de ce-va schimbári si strafarmári in comunitatile gr. or. a tractulu Turdei superióre, numai de cátu prin agntii sei fideli si órbele instrumente se afla in petióre, seduce pre poporulu nostru celu usioru crediatoriu prin felu de felu de promisiuni, la opositiuni mari, cá asiá in mediloculu tulburárilor si discordialoru sa póta vená cu securitate in intiesulu proselitismulu seu incarnatu. Mi vine a crede ca consistoriulu blasianu numai pentru aceea-lu mai sustiene in trépt'a protopresbiterale, cáci 'si scie impleni cu succesu misiunea iesuitica.

Sa retacu alte turburári religunarie mai vechi cauzate prin acestu protopopu gr. cat, si sa amintescu cele mai recente:

In Topliti'a romána, comunitatea cea mai mare in acestu tractu deschidendu-se mai antiertiu o statiune de parochu gr. or., densulu numai de cátu pasiesce la medilocu, si déca nu s'au potutu satisfacé la toti aspirantiu din acésta parochia pre celu nealesu 'lu primesce sub scutul si in bratiile-i iubítóre, dându-i totu succursulu possibile de a turburá si desmentá poporulu contr'a alesulu parochu Georgiu P o p e s c u l u. Acestu fin ubitu alu d-sale este clericulu abs. gr. or. Simione S b á r c e a din Topliti'a. Simione Sbrácea dupa ce a remasu nealesu, s'a inchinatu cu mare pietate protopopulu Crisiánu, cáru'i'a se intielega mai intáiu umplându-i pupg'a — i-a succesu prin recomándatiuni alu face preotu gr. cat. la vre-o 20 familii gr. cat. (eftinsiugu de preoti) in Topliti'a, delaturându pentru placerea apostatulu Sbrácea pre fiulu reposatulu parochu gr. cat. din Topliti'a, a cáru'i familia numerosa a remasu la sapa de lemnu in ulitiele si usiele ómeniloru. Si consistoriulu blasianu, cá sa se póta efectui acestu pasu proselitisticu cu mai securitate, s'a induratu prea gratiosu a anesá parochi'a gr. cat. din Topliti'a dela protopopiatulu Giurgiulu (protopopulu B o e r u) la a Reginulu sasescu, cáci in Boeru nu au aflatu atát'a energia proselitistica, cá in Crisiánu. Si au nimerit'o.

Consistoriulu din Blasiu prin sántirea intru preotu alu Simione Sbrácea, carele in religione privesce unu medilocu de specula, a facutu o fapta marimós'a! — pre apostatulu Sbrácea de altmintea materialmente avutu, l'a pusu la cinste, iér' prénumerós'a familia orfana si seraca, credintós'a religiunei sele, din alu cárei sinu inca se afla unu aspirante la aceea parochia si inca cu portári mai laudabile, morali, cá ale apostatulu — au pus'o in usile ómeniloru. Óre asiá face parintele celu bunu si dreptu cu fiii sei? Óre consistoriulu din Blasiu eugetat'au la vre-o reputatiune si sentiu de dreptate, cându prin detrimentulu unei familie intregi si crestine, au comisú pecatulu ordinându de parochu pre inubiatulu si i e r e t i c u l u Simione S b á r c e a?

Scopulu acest'a proselitisticu a protopopulu Crisiánu este cu atátu mai bine precugetatu, cáci in Topliti'a romána crestiniu gr. or. se afla dejá in edificarea unei bisericu nóue pompóse, la carea poporeni neavendu fondulu bisericescu — trebuie din propriulu loru sa spendeze multu, — si cá sa fia scutitu de atare greutate in mediloculu aniloru nefertili, respectivulu protopopu si agentulu seu Sbrácea usioru le succede a desmentá poporulu dela contribui, si — promitiendu-le munti de auru — i chiama mereu in sinulu loru iubitoriu. Norocu ca poporulu nostru din Topliti'a parte mare este constantu in convictiunile sele religióse stramosiesci, — apoi si mai mare norocu, ca nici Blasiulu nici instrumentulu acestui'a, protopopulu Crisiánu nu au aflatu prea mare apostolu in ratacítulu Sbrácea. Asiá dara ideile cele mai proselitistice a consistoriulu blasianu, protopopulu Crisiánu si unelte-i órbe a loru, Sbrácea, nu suntu prea suridiatória, de si prin ruinarea unei familie a cugetatu sa jóce unu ambo.

Protopopulu Crisiánu in manier'a sea iesuitica — de-si cu Simione Sbrácea nu multu si-a imodobitu tractulu — merge si mai departe:

In comun'a Sacalulu de munte iéra-si si-a aflatu unu debile de fire, pre fostulu invetiatoriu gr. or. Stefanu Dum'a. — O fiintia mai depravata, mai corupta si mai demoralisata cá acestu Dum'a, abea a potutu produce natur'a. Cá studentu in Blasiu a fostu copulu vagabundiloru si fiulu demoralisatiunei, si acésta nu o voru negá profesorii de acolo, dlui Micu si Moldovánu, a cároru discipulu au fostu;

cá invetiatoru in Sacalu a pazitu mai multu cárcimele, cáci de educatiune nici idea n'a avutu; cartile lui de lectura éra cele de 31 si pocalulu cu vinu si vinarsu: si totu-si visá numai totu preoti'a. Acestu visu alu seu nepotándulu realisá la consistoriulu din Sabiu, cáci l'a vaditu esteriorulu ce póma dulce e, — s'a intorsu cu obedientia cátra par. celu bunu, protopopulu Crisiánu, si — dupa ce acestui'a i-a umplutu saculu — Stefanu Dum'a, carele nu mai visá, este in realitate teologu de Blasiu. Stefanu Dum'a, carele — avendu muere legitima — este constatatu de adulteriulu înceroatu in aceste párti, de bataciu cumplitu cu plebea prin cárcime, ma carele au statu chiaru si in drumulu ómeniloru si batându-i au implentatu cutitulu intr'ensii, pentru care fapta temnit'a i stá la pragu déca nu potolé tóte prin bani, — acestu Stefanu Dum'a au trecut inaintea d. protopopulu Crisiánu de modellu religiositatiei si moralitatiei. Cu bani si beutura a insielatu poporulu unitu pre partea sea; iéra unde acestu medilocu nu l'au ajutoratu cu securitate acolo, cu ajutoriulu fratelui seu si judelui comunale Georgie Dum'a, s'au folositu de fortia amenintiádu pre bietulu poporu chiaru si cu temnit'a; m'a intr'atát'a au torturatu, in cátu chiaru si nevinovatulu preotu betránu unitu, pre a cáru'i grumadi voiesce a incalcá, au fostu astrinsu a subscrie — la ordínulu protopopescu — suplic'a, prin care Stefanu Dum'a deodata au saritu in teologi'a din Blasiu; téra sermanulu preotu unitu, dupa ce 44 ani cu pietate si portare laudabile, dar' si cu o familia de totu numerosa, este acuratu de tóte pártile consistoriulu blasianu si alesinitu in toti pasii sei de protopopulu Crisiánu, cá aflându i vre-unu pecatu cátu de bagatulu, sa-lu inlocuiesca numai de cátu cu unu pecatosu eminentu. — A dóu'a fapta marimós'a a protopopulu Crisiánu si consistoriulu blasianu facia cu preotii sei încaruntiti in oficiu si facia cu principiile crestine ale moralitatiei si religiositatiei. —

Asiá dara Stef. Dum'a cu ajutoriulu machinatiuniloru si marelui maestru alu acestor'a, Crisiánu din Reginulu sasescu, este si se afla de actu la teologia in Blasiu. Seraca teologia blasiana multa ai insetatu dupa alesulu teu! Primesce-lu si-lu adapa bine, cá reintornându-se acasa sa fia satulu si sa póta mai cu succesu adapá oile incredintiate lui cu nectarulu demoralisatiunei si coruptiunei.

Óre parinte protopópe Crisiánu pâna cându totu asiá!? Puneti mân'a pre inima si intréba-ti consciéntia, cáci acestu judecatoriu nepartiálu — 'ti va oglindá faptele nedemne de postulu, ce ocupi. — Vedi! dilele si órele 'ti suntu numerate, perulu 'ti este albitu, mórtea la usia si totu nu te mai po-caiesci?! Ór'a fatale a mortiei va cere contu despre tienut'a d-tale. Credi d-tea si consistoriulu din Blasiu ca prin astu-feliu de individi vei propagá moralitate si religiositate in poporu! judeci óre dle protopópe, ca prin astu-fejiu de individi se face derisu nu numai moralitatea si religiositatea, cí se d-rima tóte aspiratiunile natiunei intregi, a natiunei románe, carea te-au leganatu, crescutu si laptatu. — Cam de odata destulu.

Varietáti.

* * (N e n o r o c i e.) O eruptiune de focu, ce s'a intemplatu díele trecute in Chintelnicu ctulu Doboa, 1 1/2 óre dela Bistritia a mistaitu locuintiele aloru 33 de familie in centrulu satulu, impreuna cu tóte superedificatele apartienátóre de acelea. — Foculu a duratu dela 3—4 óre dupa amédi, domniundu o fierbintiela grozava si unu ventu puternicu, încátu éra in periculu de a se nimici totu satulu, déca nu aru fi alergatu satele vecine intru ajutoriu.

Anunciu.

Ioanu Lupu maestru pantofariu, aduce la cunoscentia on. publicu schimbarea cartirului seu din strad'a Urezului in a Cisnadii Nr. 27; deci róga prin acésta pre on. publicu a incurge cu ori si ce lucru de speci'a sea, atátu pentru domni cátu si dame. Susu amintitulu promite cea mai mare garantia pre lângu unu pretiu estinu. Lucrurile uóue séu reparaturi se primescu atátu din launtru, cátu si din afara (Romania).